

DEMOCRÀCIA I DRET

GREGORIO DIONIS

Madrid, Espanya

La democràcia és el govern del poble, per al poble i pel poble. Com a sistema, és aleshores el que permet recollir la forma plural de qualsevol societat, entenent-la en el sentit de nació i estat.

Una condició necessària d'un sistema que vulgui funcionar així és que existeixi una separació de poders, això és, que com a mínim existeixin el poder legislatiu, l'executiu i el judicial, i que aquests es regeixin pel principi de separació de poders.

A Amèrica llatina la república presidencialista ha sigut el model més usat, el qual té el seu origen en el model de la revolució nord-americana i de revolució la francesa, Francisco de Miranda i Tom Paine varen unir ambdues revolucions.

Tom Paine va ser diputat durant la revolució francesa i és famós per haver sigut l'encarregat de donar resposta al conservador Burke, el qual s'oposava a la democràcia popular de la revolució francesa. El llibre –que va ser la resposta no tan sols al món conservador, sinó també a l'absolutisme– es va anomenar “Els Drets de l'Home”, i és un llibre imprescindible en la defensa dels drets civils i del pacifisme actiu malgrat que es va escriure ja fa més de dos-cents anys.

Francisco de Miranda va ser militar durant la revolució americana i després general dels exèrcits de la revolució francesa. Intel·lectual d'idees profundes i gran estrateg, va morir a la presó espanyola de Cadis. És el primer gran pres polític de la llibertat a Amèrica llatina i també és el primer que planteja la qüestió de les llibertats civils i la democràcia.

Per tant la democràcia és un sistema molt conegut i especialment estimat per les masses populars a Amèrica llatina, però els seus límits han estat en el fet que les classes oligàrquiques exerceixen el poder trencant l'equilibri necessari perquè el poble s'expressi lliurement i els seus elegits respectin el mandat dels seus electors i, encara més, governin per al poble i pel poble.

Les llibertats civils i els drets humans són la condició necessària per confirmar que un sistema democràtic funciona com a tal, i a la llibertat, per ser-ho, li cal educació lliure, seguretat social universal, control dels béns propietat de l'Estat, com ara les matèries primeres, hidrocarburs i els mitjans tècnics i científics necessaris per aconseguir una república d'iguals que garanteixi la inclusió social i cultural.

Estat d'excepció i control polític social

Però també existeixen governs electes que decideixen actuar de manera contrària als interessos del seu poble i, moltes vegades, fins i tot contrària al seu propi mandat electoral. A aquests governs, que han decidit obviar la defensa dels interessos generals, encara els queda un límit per trencar, el dret internacional i el dret internacional de drets humans, que, amb certes limitacions, imposen condicions legals que haurien de ser, que són, d'estricta compliment.

Generalment aquests dirigents polítics, militars o religiosos utilitzen el concepte d'estat d'excepció o fins i tot d'alegalitat.

L'estat d'excepció és un concepte sorgit del dret absolutista espanyol i, per tant, molt arrelat a la cultura llatinoamericana. És un concepte ampli que facilita els cops d'estat sense necessitat de canviar la constitució. A l'Alemanya de Hitler el va representar la doctrina de Carl Schmitt i va permetre l'existència de “dos estats”, l'existent i un règim d'excepció permanent, sense ni tan sols necessitat de modificar la constitució.

Aquest model de teoria de l'estat el van emprar els governs de seguretat nacional de Xile, Argentina, Uruguai i Guatemala, entre d'altres, i és des d'aquesta concepció des d'on es planifica i organitza un pla d'extermini sistemàtic de població civil com a forma de control polític i social.

Tot i això, aquest concepte també es pot emprar en democràcia, i aleshores ens trobem amb presidents electes o governs que actuen amb lleis d'emergència, amb lleis que s'originen a l'executiu o la presidència i que no passen pels parlaments.

Aquesta eina l'han usat amb els TLC: els EUA declara secreta tota la documentació que s'oculta als parlaments i, moltes vegades, ni tan sols la coneixen els equips negociadors.

També s'ha usat extensament en els anomenats processos de privatització, en els quals es van traspasar a mans privades empreses enormes, normalment de recursos naturals (petroli, gas, mineria, etc.) i per aconseguir-ho es va usar la via de la legislació d'excepció; per evitar les protestes i el bloqueig del procés privatitzador es dicta una llei d'excepció que no passa pel parlament, o fins i tot, com en el cas d'Argentina, a lleis secretes, que no es publicaven en el

Butlletí Oficial.

I després de l'11 de setembre estem patint l'intent més elaborat d'estat d'excepció mundial, per obviar no pas un parlament sinó el dret internacional i, necessàriament, el sistema de Nacions Unides.

Ens trobem davant de governs que han decidit violar el dret internacional i usar la seva força fora dels seus propis parlaments i fora de l'ONU.

Els drets com a suport de la democràcia

La construcció de models democràtics de solidaritat social, d'integració social, d'eliminació de la pobresa, de distribució de la terra, d'educació per tothom, de sanitat per tothom, han de ser la base de qualsevol govern que compleixi amb el principi de governar amb el poble i per al poble.

De la mateixa manera s'ha de garantir la propietat social de les terres comunitàries i originàries indígenes, així com de tots els recursos naturals que afecten la vida com a dret humà elemental: conques dels rius, aqüífers, boscos...

Impunitat de delictes contra els drets

És tràgic veure com hi ha economistes titulats que són capaços de defensar models econòmics basats en la violació sistemàtica dels drets civils i polítics. N'hi ha molts que a més es pensen que estan usant les idees d'Adam Smith i la seva "mà invisible", sense saber que, a la seva època, aquest home va defensar justament tot el contrari i va significar precisament un intent de racionalitzar la modernitat.

El que passa és que fan servir l'economia com un instrument ideològic enfront de les llibertats. Han deixat de pertànyer a la col·lectivitat científica basada en l'utilitarisme del bé comú per convertir-se en instruments dels corrents més reaccionaris que es van donar després de la revolució francesa.

Aquests models que reemplacen les llibertats per l'eficiència de la corba d'oferta-demanda són complementaris a l'ús de les doctrines irracionals derivades del discurs conservador. Que una vegada s'han posat en marxa no tenen cap més sortida que la violació sistemàtica dels drets civils i polítics.

Per aquests economistes la impunitat no és pas una conseqüència de la violació dels drets humans: és senzillament una necessitat del mercat. El desarmament dels instruments i organismes que estan a la base de la lliure determinació dels ciutadans d'un país, es converteix en condició necessària del model. Així doncs, és imprescindible trencar l'estructura familiar per tal que una família indígena oblidí les seves tradicions culturals; és imprescindible trencar l'estructura sindical

que defensa la dignitat dels seus representats; és imprescindible trencar l'estructura dels organismes de drets humans que s'han cregut el discurs de la modernitat; és imprescindible trencar l'estructura social que permet que els més desfavorits s'expressin públicament de forma coherent i racional, per això cal que els sistemes educatius no s'elaborin a partir d'aquests supòsits de llibertat, solidaritat i fraternitat; és imprescindible que la racionalitat es reemplaci per la llei de l'oferta i la demanda, per la llei del més fort, en definitiva, per la llei de la selva.

Si deixem que s'implantin definitivament els models d'impunitat a Amèrica Llatina, a Àfrica, a Europa... correm el risc cert de perdre les llibertats que el Pacte Internacional de Drets, tan Civils i Polítics com Econòmics, Socials i Culturals va pretendre universalitzar.

Els models d'impunitat pretenen resoldre el dilema que representen la democràcia, les llibertats i l'expressió de l'ús irracional d'ambdues, que són els drets humans i les llibertats civils.

I això és així perquè com deia Jeremy Bentham "del poder de perdonar sense límits en sorgeix la impunitat de la delinqüència en totes les seves formes, de la impunitat de la delinqüència en totes les seves formes, la impunitat de totes les formes de maldat, de la impunitat de totes les formes de maldat, la descomposició dels governs, de la descomposició dels governs la descomposició política de la societat".

Per això és tan important la mobilització social, l'associacionisme, el cooperativisme i qualsevol forma d'organització social que permeti fer front a les polítiques neoliberals i als models d'impunitat i de control polític social.

Crec que encara no han aconseguit imposar un model definitiu. Encara hi ha milions d'éssers humans lliures que desitgen impedir que aquests models d'impunitat s'universalitzin. Encara no han humiliat la memòria de la humanitat de forma definitiva. Per això és un greu error admetre la limitació del dret a la justícia, del dret a la veritat, així com de qualsevol atemptat sistemàtic contra les llibertats i els drets humans.

Restaurar els drets civils i polítics i els derivats dels econòmics i socials, vol dir tornar als nostres fills i nèts la llibertat.

Fer el contrari és acceptar el principi maquiavèlic que la fi justifica els mitjans, i el principi més elaborat d'estat d'excepció mundial, pel qual el món polític i social perd qualsevol connexió amb el sistema de llibertats civils i de drets humans.